

رفتار غیر کلامی در روابط میان فردی

درسنامه‌ی ارتباطات غیر کلامی

نویسندگان

دکتر ویرجیلیا پی. ریچموند

دکتر جیمز سی. مک کروسکی

مترجمان

فاطمه سادات موسوی

ژیلا عبدالله پور

زیر نظر، با مقدمه و ویراستاری

دکتر غلامرضا آذری

Richmond Virginia

ریچموند، ویرجینیا، ۱۹۴۹ - م.

رفتار غیر کلامی در روابط میان فردی (درستنامه‌ی ارتباطات غیر کلامی) / نویسندگان ویرجینیا پی. ریچموند، جیمز سی. مک کروسکی؛ مترجمان: فاطمه سادات موسوی، ژیلدا عبدالله‌پور؛ زیر نظر، با مقدمه و ویراستاری: غلامرضا آذری - تهران: دانژه.

۵۹۲ ص. : مصور، جدول.

ISBN: 978 - 964 - 7932 - 59 - 2

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیپا.

Nonverbal behavior in interpersonal relations.

واژه‌نامه. کتابنامه.

درستنامه‌ی ارتباطات غیر کلامی. زبان ایما و اشاره. روابط بین اشخاص. مکراسکی. جیمز، ۱۹۳۶ - م. Mc Croskey, James C. موسوی، فاطمه سادات، ۱۳۵۲ -، مترجم. عبدالله‌پور، ژیلدا، ۱۳۵۵ -، مترجم. آذری، غلامرضا، ۱۳۵۰ -، ویراستار.

۱۳۸۵

۱۵۳/۶۹

۴۶ الف / BF۶۳۷

م ۸۵-۳۱۵۴۸

کتابخانه ملی ایران

عنوان: رفتار غیر کلامی در روابط میان فردی

نویسندگان: ویرجینیا پی. ریچموند، جیمز سی. مک کروسکی

مترجمان: فاطمه سادات موسوی - ژیلدا عبدالله‌پور

ویراستار: دکتر غلامرضا آذری

کتاب‌آرا: راحله سادات بیطرفان

مدیر تولید: داریوش سازمند

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۷ / پنجم ۱۴۰۱

ناشر: دانژه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف‌نگار

شمارگان: ۲۲۰ نسخه / قطع: وزیری

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۹۳۲-۵۹-۲

این اثر مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

تهران: خیابان استاد مطهری - خیابان سلیمان خاطر (امیراتابک)، کوچه اسلامی، شماره ۴/۲

کد پستی: ۱۵۷۸۶۳۵۸۱۱ صندوق پستی: ۴۱۴۶-۱۴۱۵۵ تلفن: ۸۸۸۴۶۱۴۸ - ۸۸۸۴۲۵۴۳ تلفکس: ۸۸۸۱۲۰۸۳

نشانی دفتر پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، بن بست خسروی، پلاک ۱

تلفن: ۶۶۴۷۶۳۷۵ - ۶۶۴۶۲۰۶۱ فکس: ۶۶۴۷۶۳۸۹ - ۶۶۴۶۲۴۹۶

فهرست مطالب

۱۷.....	- مقدمه (دکتر غلامرضا آذری).....
۷۷.....	- دیباچه‌ی نویسندگان.....
۸۱.....	۱ ارتباطات و رفتار غیر کلامی.....
۸۲.....	پندارهایی درباره‌ی ارتباطات غیر کلامی.....
۸۴.....	پیام‌های غیر کلامی در برابر پیام‌های کلامی.....
۸۵.....	تفاوت زبانی.....
۸۶.....	تفاوت پیوستگی.....
۸۶.....	تفاوت پردازش.....
۸۷.....	تفاوت پیامد.....
۸۸.....	تفاوت مطلق.....
۸۸.....	تعمد و ارتباط غیر کلامی.....
۹۰.....	فرهنگ و ارتباط غیر کلامی.....
۹۱.....	کارکردهای پیام‌های غیر کلامی.....
۹۶.....	مقوله‌های پیام‌های غیر کلامی.....
۹۷.....	ظاهر فیزیکی.....
۹۷.....	اشاره و حرکت.....
۹۸.....	چهره و رفتار چشمی.....
۹۸.....	رفتار آوایی.....
۹۸.....	فضا.....
۹۸.....	لمس کردن.....
۹۹.....	محیط.....

- ۹۹..... زمان
- ۱۰۰..... واژه نامه‌ی اصطلاحات (توصیفی)
- ۱۰۲..... پرسش‌هایی برای بحث

۲ ظاهر فیزیکی ۱۰۳

- ۱۰۵..... جذابیت
- ۱۰۶..... انواع جذابیت
- ۱۱۲..... تثبیت‌سازی ذهنی
- ۱۱۴..... پدیداری قضاوت‌ها
- ۱۱۵..... جذابیت: یک شمشیر دولبه؟
- ۱۱۶..... تأثیرات جذابیت
- ۱۲۱..... مفهوم اندام شخصی
- ۱۲۲..... پیام‌های غیر کلامی شکل و اندازه‌ی بدن
- ۱۲۹..... پیام‌های غیر کلامی قد، وزن و رنگ پوست
- ۱۳۱..... پیام‌های غیر کلامی مو
- ۱۳۴..... ظاهر و لباس
- ۱۳۶..... چرا مردم مطابق میل خود لباس می‌پوشند؟
- ۱۴۵..... تعمیم‌هایی درباره‌ی لباس
- ۱۴۷..... مصنوعات و زیورآلات
- ۱۵۱..... واژه‌نامه‌ی اصطلاحات (توصیفی)
- ۱۵۳..... پرسش‌هایی برای بحث

۳ اشاره و حرکت ۱۵۵

- ۱۵۹..... نگاهی نظری به حرکت و اشاره
- ۱۵۹..... رویکرد ساختاری جنبش‌شناسی
- ۱۶۱..... رویکرد متغیر ظاهری جنبش‌شناسی
- ۱۶۳..... انواع اشاره و حرکت

۱۶۳		علامت‌ها
۱۶۵		نمایش‌گرها
۱۶۸		کنترل‌کننده‌ها
۱۷۱		حالت‌های نمایشی تأثیرگذار
۱۷۴		تنظیم‌کننده‌ها
۱۷۵		حالت بدن
۱۷۶		چگونه حالت بدن پیام می‌فرستد؟
۱۷۸		توانایی ارتباطی حالت بدن
۱۷۹		حرکت و سبک ارتباط‌گر
۱۸۰		سبک نمایشی
۱۸۰		سبک غالب
۱۸۱		سبک متحرک
۱۸۱		سبک راحت
۱۸۱		سبک دقیق
۱۸۲		سبک آزاد
۱۸۲		سبک دوستانه
۱۸۳		سبک جنجالی
۱۸۳		سبک تأثیرگذار
۱۸۳		سبک‌های کلی ارتباط‌گر
۱۸۴		تأثیرات حرکت و اشاره‌های بدن
۱۸۴		سبک ارتباط‌گر
۱۸۵		ساده کردن رمزگذاری و رمزگشایی
۱۸۵		نقش نمایش‌گرها در رمزگشایی
۱۸۶		ادراک‌های مثبت و منفی
۱۸۶		تحقیق در باب نزدیک شدن
۱۸۷		واژه‌نامه‌ی اصطلاحات (توصیفی)
۱۸۹		پرسش‌هایی برای بحث

۴ رفتار چهره ۱۹۱

اهمیت حالت‌های چهره ۱۹۱

دیدگاه‌های فراگیری و رشد ۱۹۳

دیدگاه (۱): تکامل و انتخاب طبیعی ۱۹۳

دیدگاه (۲): عوامل بیرونی ۱۹۴

دیدگاه (۳): ذاتی و اکتسابی ۱۹۵

مدیریت چهره و بیان احساسات ۱۹۶

نقاب زدن ۱۹۷

تشدید ۱۹۸

خنثی‌سازی ۱۹۹

تضعیف ۲۰۰

روش‌های ابراز چهره ۲۰۱

تأثیر اصلی حالت‌های چهره و ارتباطات ۲۰۳

متغیرهای مربوط به حالت‌های چهره ۲۰۹

واژه‌نامه‌ی اصطلاحات (توصیفی) ۲۱۲

پرسش‌هایی برای بحث ۲۱۳

۵ رفتار چشم ۲۱۵

ویژگی‌ها و کارکردهای رفتار چشم ۲۱۶

ویژگی‌های رفتار چشم ۲۱۶

کارکردهای رفتار چشم ۲۱۷

انواع رفتار چشم ۲۲۰

حرکات جانبی جفت شده‌ی چشم ۲۲۳

گشاد شدن مردمک ۲۲۴

فریب‌کاری و رفتار چشم ۲۲۶

رفتار چشم و تفاوت‌های فردی ۲۲۷

ماهیت روابط ۲۲۸

مقدمه

دکتر غلامرضا آذری*

ماهیت ارتباطات غیرکلامی

ارتباطات غیرکلامی^(۱) به اشاره‌ها، حرکات اندام، وضع اندامی، حالت‌های چهره، پوشش نمادین و به پدیده‌های مشابه آن؛ اشاره می‌نماید. مطالعه و بررسی این حوزه‌ی علمی، یکی از هیجان‌انگیزترین موضوعات دانشگاهی است که در چند دهه‌ی گذشته مطرح شده و با پژوهش‌ها و کاربردهای بسیار جدید، در حال انجام است. این مقدمه، با هدف معرفی اجمالی این رشته‌ی علمی فراهم آمده و در آن زمینه‌های تاریخی، تعاریف، اصول، ویژگی، نظریه و کاربردها، نتایج و یافته‌ها؛ مطمح نظر قرار می‌گیرند. در پایان این نوشتار، سعی می‌شود تا چارچوب متن، محتوا و فصول کتاب برای خوانندگان فرزانه و علاقه‌مند تشریح و توصیف شوند.

تعاریف، اصول و ویژگی‌ها

الف- تعاریف

از «ارتباطات غیرکلامی» تاکنون تعریف‌ها و توصیف‌های زیادی ارائه شده است. اما، در این خصوص ما سعی می‌کنیم مهم‌ترین و کاربردی‌ترین آنها را نقل کنیم: علی‌اکبر فرهنگی^(۲) (۱۳۷۵) در کتاب «ارتباطات غیرکلامی: هنر استفاده از حرکات و آواها» این حوزه‌ی علمی را چنین تعریف می‌کند:

* محقق و مترجم حوزه‌ی علوم ارتباطات اجتماعی. استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی (گروه علوم ارتباطات).

«ارتباطات غیر کلامی عبارت است از پیام‌های آوایی و غیر آوایی که با وسایلی غیر از وسایل زبانی و زبان‌شناسی ارسال و تشریح شده‌اند.» (ص ۲۲).

این تعریف نه تنها زبان **اشارات و علامات** را در بر می‌گیرد، بل کلمات نوشتاری را نیز مورد توجه دارد و همواره به زمینه‌هایی روی کرده که به وسیله‌ی «آواها» به دیگران منتقل می‌شود و در قلمرو زبان متعارف قرار نمی‌گیرند؛ مانند: خروش، خنده و دیگر آواهایی که از دهان انسان خارج می‌شوند.

لاری ا. سماور، ریچارد ای. پورتر و لیزا ا. استفانی^(۳) (۱۳۷۹) در فصل ششم کتاب «**ارتباط بین فرهنگ‌ها**»، به این تعریف می‌رسند:

«ارتباطات غیر کلامی عبارت از تمامی محرک‌های غیر کلامی در یک محیط ارتباطی است که هم به وسیله‌ی منبع (فرستنده) و هم استفاده‌ی آن از محیط به وجود می‌آید و دارای ارزش پیامی بالقوه برای فرستنده و گیرنده می‌باشد.» (ص ۲۵۰).

طولانی بودن این تعریف از ارتباطات غیر کلامی نمی‌تواند تصادفی باشد، چون قصد ارائه‌ی تعریفی است که نه تنها حد و مرز ارتباط غیر کلامی را مشخص کند، بل چگونگی کارایی و عملکرد واقعی این حوزه‌ی علمی را منعکس نماید. این تعریف، به ما امکان می‌دهد تا رفتارها، حرکات و نشانه‌های عملی و غیر عملی را در کل فراگرد ارتباطات انسانی^(۴) با هم، مدنظر قرار دهیم.

رُی ام. برکو، آندرو دی. ولوین، دارلین آر. ولوین^(۵) (۱۳۷۸) در کتاب «**مدیریت ارتباطات**»، این تعریف را ارائه داده‌اند:

«ارتباطات غیر کلامی عبارت است از آن نوع ارتباطی که از طریق آن کلیه‌ی محرک‌های بیرونی غیر از کلمات نوشتاری و گفتاری از طرف فرد ارایه شود.» (ص ۱۵۲).

این تعریف شامل تمامی حرکات بدنی، مشخصه‌های ظاهری، خصوصیات صدا و نوع استفاده از **فضا و فاصله** می‌باشد. به باور این نویسندگان، ارتباط غیر کلامی؛ اثر یک **پیام فردی** را به سادگی منتقل می‌کند. نشانه‌های غیر کلامی^(۶) می‌توانند به وسیله‌ی واکنش‌های عصبی ذاتی یا رفتارهای اکتسابی در یک **فرهنگ** ایجاد شوند و از دیگر سو، به شکل زبان بدن، اصوات آوایی، فضا و مجاورت، زمان، شامه، عطر و بو، محیط و زیبایی‌شناسی، مصنوعات، حرکت و **سبک ارتباط‌گر**، پدیدار گردند.